

3. Pogorelenko, N.P., Lutyi, M.M. (2019). Diagnosis of the conditions of functioning of the banking system of Ukraine. *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu [Scientific Bulletin of Kherson State University]*, vol. 33, pp. 198–204 (in Ukr.).
4. Tsiganyuk, D.L., Rudnyak, A.D. (2020). Analysis of the financial condition of the banking sector of Ukraine. *Visnyk SumDU. Serii "Ekonomika" [Bulletin of SSU. Economics Series]*, vol. 1, pp. 155–162 (in Ukr.).
5. Serotyuk, B.V. (2017). Current state and prospects of development of the domestic banking sector. *Naukovyj visnyk Poltavsk'koho universytetu ekonomiky i torhivli [Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade]*, vol. 5 (84), pp. 214–221 (in Ukr.).
6. Prostebi, L.I. (2019). The state of credit activity of commercial banks at the present stage of development. *Infrastruktura rynku [Market infrastructure]*, vol. 31. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2019/31_2019_ukr/103.pdf (Accessed 10 Feb 2021) (in Ukr.).
7. Official statistics of the NBU. URL: <https://bank.gov.ua> (Accessed 10 Feb 2021) (in Ukr.).
8. The coronary crisis had a moderate impact on banks' incomes: the banking system's profit in 2020 amounted to UAH 41 billion. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/koronakriza-pomirno-vplinula-na-dohodi-bankiv-pributok-bankivskoyi-sistemi-u-2020-rotsi-ctanoviv-41-mlrd-grn> (Accessed 11 Feb 2021) (in Ukr.).
9. The share of non-performing loans (NPLs) is high, but is gradually declining. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>. (Accessed 10 Feb 2021) (in Ukr.).

УДК 005.53+336.14:352

JEL Classification: H72, M42

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-4.80.08>

А.О. Чернопол, д.е.н., професор,

<https://orcid.org/0000-0001-5155-7317>

Ю.В. Табенська, к.е.н., доцент,

<https://orcid.org/0000-0002-8590-7829>

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Чернівці

ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ ДІЙ ТА РІШЕНЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Анотація

Актуальність. **Постановка проблеми.** Ефективна система державного фінансового контролю (аудиту) на рівні місцевих бюджетів є необхідною складовою

функціонування та розвитку бюджетної системи країни в сучасних умовах. Реалії державного фінансового контролю та аудиту в Україні міжнародні фінансові інституції оцінюють через призму дотримання центральними і місцевими органами виконавчої влади певних «правил гри». Так, ефективність проведення державного фінансового контролю, в тому числі внутрішнього, саме на місцевому рівні є особливо важливим для запровадження подальших реформ та їх оперативної реалізації.

Мета дослідження. Стаття присвячена дослідженню ефективності управлінських дій та рішень під час проведення державного фінансового аудиту місцевих бюджетів.

Методологія. У процесі виконання дослідження використано загальнонаукові теоретичні методи: системний аналіз – для з'ясування основних категорій дослідження; абстрактно-логічний метод – для здійснення теоретичних узагальнень та висновків про сутність державного фінансового аудиту місцевих бюджетів, графічний метод – для наочного представлення теоретичного матеріалу. **Результати.** Авторами зазначено, що перспективним рушійним механізмом усунення правопорушень при управлінні бюджетними коштами та державними активами є впровадження дієвих процедур саме системи державного фінансового аудиту. Державний фінансовий аудит полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю. Узагальнено, що державний фінансовий аудит місцевого бюджету спрямований на проведення та аналіз законності й ефективності формування і виконання місцевих бюджетів; правильності ведення бухгалтерського обліку об'єктами аудиту; достовірності фінансової та бюджетної звітності об'єктів аудиту; функціонування системи внутрішнього контролю та стану внутрішнього аудиту; стану використання майна, коштів, землі, природних ресурсів, що перебувають у комунальній власності територіальних громад, сіл, селищ, міст районів у містах, та об'єктів їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад. Досліджено, що розподіл контрольних повноважень в українських реаліях такий: Державна казначейська служба України здійснює попередній і поточний контроль при казначейському обслуговуванні місцевих бюджетів, а Рахункова палата України та Державна аудиторська служба України – наступний (ретроспективний) контроль під час проведення зовнішніх аудитів.

Практичне значення. Визначено, що перспективним рушійним механізмом усунення правопорушень при управлінні бюджетними коштами та державними активами є впровадження дієвих процедур саме системи державного фінансового аудиту. **Перспективи подальших досліджень.** Зважаючи на українські реалії розподілу контрольних повноважень від Державної казначейської служби України до Рахункової палати України та Державної аудиторської служби України, існує необхідність в чіткому розмежуванні повноважень контролюючих органів в частині проведення попереднього і поточного контролю при казначейському обслуговуванні місцевих бюджетів, а також наступного (ретроспективного) контролю під час проведення зовнішніх аудитів.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, державний фінансовий аудит, місцеві бюджети, ефективність управлінських дій.

Кількість джерел: 8; кількість рисунків: 1.

Alla Chornovol, Doctor of Economic Sciences, Professor,
<https://orcid.org/0000-0001-5155-7317>

Julia Tabenska, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
<https://orcid.org/0000-0002-8590-7829>
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

EFFECTIVENESS OF MANAGERIAL ACTIONS AND DECISIONS DURING THE STATE FINANCIAL AUDIT OF LOCAL BUDGETS

Summary

The article is devoted to the study of the effectiveness of managerial actions and decisions during the state financial audit of local budgets. The author notes that a promising driving mechanism for eliminating violations in the management of budget funds and state assets is the introduction of effective procedures for the system of public financial audit. Public financial audit should be understood as verification and analysis by the state financial control body of the actual state of affairs regarding the legal and effective use of state or communal funds and property, other state assets, correctness of accounting and reliability of financial statements, internal control system. It is generalized that the state financial audit of the local budget is aimed at conducting and analyzing the legality and efficiency of the formation and implementation of local budgets. The article highlights the correctness of accounting conducted by audited entities; reliability of financial and budgetary reporting of audit objects; functioning of the internal control system and the state of internal audit; the state of use of property, funds, land, natural resources that are in the communal ownership of territorial communities, villages, settlements, cities, districts, and objects of their common property, which are managed by district and regional councils. It is investigated that the distribution of control powers in the Ukrainian realities is as follows: the State Treasury Service of Ukraine carries out preliminary and current control in treasury servicing of local budgets, and the Accounting Chamber of Ukraine and the State Audit Office of Ukraine - subsequent (retrospective) control during external audits. Taking into account the norms of legislation in the field of control at the local level, the mechanisms of external state financial control (audit) at the local level include: audit carried out by the Accounting Chamber of Ukraine (financial audit and performance audit); state financial audit, which is carried out by the State Audit Office of Ukraine. In turn, budget managers represented by their heads conduct internal control and internal audit at the local level.

Keywords: state financial control, state financial audit, local budgets, effectiveness of management actions.

Number of sources – 8; figures – 1.

Постановка проблеми. Ефективна система державного фінансового контролю (аудиту) на рівні місцевих бюджетів є необхідною складовою функціонування та розвитку бюджетної системи країни в сучасних умовах.

Реалії державного фінансового контролю та аудиту в Україні міжнародні фінансові інституції оцінюють через призму дотримання центральними органами і місцевими виконавчої влади певних «правил гри». Так, ефективність проведення державного фінансового контролю, в тому числі внутрішнього, саме на місцевому рівні є особливо важливим для запровадження подальших реформ та їх оперативної реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти методології й організації контролю досліджено у працях В. Д. Андрєєва, І. А. Белобжецького, М. Г. Белова, М. Т. Білухи, В. В. Бурцева, Ф. Ф. Бутинця, С. О. Булгакової, Б. І. Валуєва, Н. Г. Виговської, Є. А. Вознесенського, Н. І. Дорош, Г.М. Давидова, Є. В. Калюги, І. М. Карауша, Є. О. Кочеріна, Л. М. Крамаровського, М. Д. Корінька, В. Ф. Максимової, В.М. Митрофанова, В. М. Мурашка, Л.В. Нападовської, В. П. Пантелєєва, О.А. Петрик, В. М. Родіонової, В. С. Рудницького, В. Я. Савченка, Л. О. Савченко, Г. А. Соловйова, О.О. Терехова, І. Б. Стефанюка, Л. О. Сухаревої, Б. Ф. Усача, В. О. Шевчука, О. А. Шпиґа, В. І. Шлейнікова, С. О. Шохіна та ін.

У своїй монографії В.О. Шевчук вперше в українській науковій літературі обґрунтував теоретичні, організаційні та методологічні підходи до побудови парадигми контролю господарських систем у суспільстві з перехідною економікою. Л. Приходченко розглядала питання підвищення дієвості системи контролю, визначила його роль, методи застосування в контексті забезпечення ефективності

державного управління. В монографії І.М. Іванової досліджено методику оцінювання стану фінансово-бюджетної дисципліни і способи підвищення відповідальності учасників бюджетного процесу. Монографія Є. В. Мниха, М.О. Никонович, Н.С. Барабаш, С.В. Бардаша, К.О. Назарової, О. Т. Олендій розкриває найважливіші питання методології та організації державного фінансового аудиту. Особливу увагу приділено питанням здійснення аналітичних процедур в аудиті та узагальненні й реалізації результатів державного фінансового аудиту [8, с. 13–17].

Водночас питання дослідження ефективності управлінських дій та рішень під час проведення державного фінансового аудиту місцевих бюджетів є недостатньо дослідженими.

Формулювання цілей статті. Головною метою статті є дослідження ефективності управлінських дій та рішень під час проведення державного фінансового аудиту місцевих бюджетів. Для досягнення поставленої мети доцільно виконати низку завдань, зокрема:

- розглянути види та форми державного фінансового аудиту, які проводять контрольні органи;
- дослідити державний фінансовий аудит Державної аудиторської служби України в системі місцевих бюджетів;
- провести аналіз ефективності управлінських дій та рішень під час проведення державного фінансового аудиту місцевих бюджетів на прикладі бюджету міста Чернівці.

Виклад основного матеріалу. В Україні державний фінансовий контроль забезпечується органами контролю у таких формах проведення: державний фінансовий аудит, інспектування (ревізія), перевірка закупівель та моніторинг закупівель. З часів проголошення незалежності України до існуючих територіальних контрольно-ревізійних органів додалися органи Рахункової палати України та Державної казначейської служби України.

Перспективним рушійним механізмом усунення правопорушень при управлінні бюджетними коштами та державними активами є

впровадження дієвих процедур саме системи державного фінансового аудиту. Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю [1].

Загалом, державний фінансовий аудит місцевого бюджету спрямований на проведення та аналіз [5]:

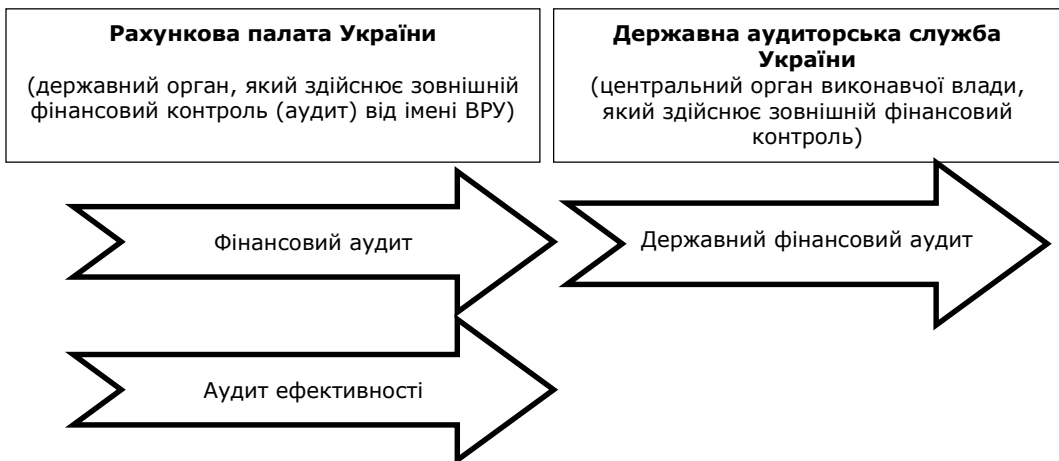
- законності та ефективності формування і виконання місцевих бюджетів;
- правильності ведення бухгалтерського обліку об'єктами аудиту;
- достовірності фінансової та бюджетної звітності об'єктів аудиту;
- функціонування системи внутрішнього контролю та стану внутрішнього аудиту;
- стану використання майна, коштів, землі, природних ресурсів, що перебувають у комунальній власності територіальних громад, сіл, селищ, міст районів у містах, та об'єктів їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад.

Розподіл контрольних повноважень в українських реаліях такий: Державна казначейська служба України здійснює попередній і поточний контроль при казначейському обслуговуванні місцевих бюджетів, а Рахункова палата України та Державна аудиторська служба України – наступний (ретроспективний) контроль, під час проведення зовнішніх аудитів.

Вже не перший рік під час перевірки стану державного фінансового контролю України, Міжнародні фінансові інституції резюмують, що діяльність Рахункової палати України та Державної аудиторської служби України саме на місцевому рівні здійснюється

за відсутності будь-якої координації та взаємодії між ними, що призводить до дублювання їх повноважень при здійсненні зовнішнього аудиту місцевих бюджетів. Тому існують ризики та потенційні проблеми в частині неефективного використання бюджетних коштів з боку розпорядників бюджетних коштів на місцевому рівні.

Зважаючи на норми законодавства в сфері контролю на місцевому рівні, до механізмів проведення зовнішнього державного фінансового контролю (аудиту) на місцевому рівні відносять: аудит, який здійснює Рахункова палата України (фінансовий аудит та аудит ефективності); державний фінансовий аудит, який реалізовує Державна аудиторська служба України (рис. 1).

*Рис. 1. Механізм здійснення аудиту на місцевому рівні**

*Джерело: побудовано автором за даними [1–4].

Своєю чергою внутрішній контроль і внутрішній аудит на місцевому рівні проводять розпорядники бюджетних коштів в особі їхніх керівників.

Після реорганізації Державної фінансової інспекції України у Державну аудиторську службу України (далі – ДАСУ) на етапі постфактум контролю почали запроваджувати різні види державних фінансових аудитів. Так, у практичну діяльність імплементовано

державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів [5], який спрямований на проведення аналізу та перевірки законності та ефективності формування (складення, розгляд, затвердження) і виконання місцевих бюджетів, правильності ведення бухгалтерського обліку об'єктами аудиту, достовірності їхньої фінансової та бюджетної звітності, функціонування системи внутрішнього контролю та стану внутрішнього аудиту, а також стану використання рухомого і нерухомого майна, коштів, землі, природних ресурсів, що перебувають у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, та об'єктів їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад.

Державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів проводиться за такими етапами [5]:

1) планування та організація аудиту (попереднє вивчення об'єкта аудиту, розроблення робочого плану, складення та затвердження програми аудиту);

2) проведення аудиторських процедур, формування і оформлення аудиторських доказів, підготовка аудиторських висновків, пропозицій та рекомендацій;

3) звітування за результатами аудиту шляхом оформлення та узгодження проекту звіту про результати аудиту, підписання протоколу узгодження, формування, підписання звіту та подання звіту об'єкту аудиту;

4) здійснення моніторингу виконання наданих за результатами аудиту пропозицій та рекомендацій та результатів їх упровадження.

Управлінням Західного офісу у Чернівецькій області протягом 2020 року завершено загалом 4 державні фінансові аудити, з них 1 аудит місцевих бюджетів та 3 аудити діяльності суб'єктів господарювання. За результатами встановлено фактів неефективних управлінських дій чи рішень, що призвели або потенційно можуть призвести (свідчити) до упущених вигод,

втрачених доходів та непродуктивних витрат загалом на суму більш як 47,7 млн гривень. Водночас завдяки своєчасному реагуванню об'єктів контролю на надані рекомендації упереджено втрат фінансових та матеріальних ресурсів понад 19,0 млн гривень [6].

Про ефективність управлінських дій та рішень під час проведення державного фінансового аудиту місцевих бюджетів свідчать дані публічного звіту ДАСУ за результатами проведеної роботи у 2020 році. Так, результати державного фінансового аудиту бюджету м. Чернівці за період з 01.01.2017 по 31.05.2019 засвідчили, що [7]:

- невжиття достатніх заходів щодо максимального залучення усіх джерел при формуванні доходів бюджету міста, надання пільг, преференцій та/або звільнення від їх сплати, не сприяє наповненню бюджету необхідними додатковими ресурсами, розрахункові обсяги яких щонайменше становили б 190,1 млн грн;

- бюджет міста для вирішення основних соціальних завдань переважно орієнтований на кошти міжбюджетних трансфертів (особливо з державного бюджету), утворюючи залишки через неосвоєння фінансових ресурсів, які у досліджуваному періоді становили 685,6 млн гривень;

- запроваджена політика щодо організації діяльності комунальних підприємств міста переважно орієнтована на бюджетне фінансування (поповнення статутного капіталу та надання фінансової допомоги), що спричинило додаткове навантаження на міський бюджет в сумі 603,4 млн гривень;

- недостатній рівень фінансової забезпеченості галузі охорони здоров'я та освіти, неприйняття відповідних управлінських рішень щодо раціонального використання коштів не сприяє наданню у повному обсязі якісної медичної допомоги населенню громади та освітніх послуг на належному рівні;

- у 2017 році використано лише 33% субвенції з державного бюджету на здійснення заходів щодо соціально-економічного

розвитку окремих територій, а залишок субвенції на кінець року становив 1 082,2 тис. грн;

- повернуто до бюджету коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами – у 2017 та 2018 році відповідно 24,2% (217 тис. грн) та 49,1% (480,1 тис. грн) від затвердженого обсягу, при цьому використання цих коштів відбувалося з порушенням діючого законодавства в частині перевищення обсягу видатків, передбаченого на одну дитину;

- внаслідок нездійснення вибірки коштів упродовж останніх 4 років за кредитними угодами, укладеними у 2015 році між Урядом України, КП «Чернівціводоканал» і кредитною установою для відбудови «KfW» та між КП «Чернівцітеплокомуненерго» з Європейським банком реконструкції та розвитку (під гарантію Чернівецької міської ради), за рахунок коштів місцевого бюджету сплачено комісію за невикористані кредитні суми у розмірі 2,6 млн грн та було заплановано у 2019 році сплатити зобов'язань на 5,1 млн гривень;

- при проведенні закупівель за бюджетні кошти на загальну суму 479,3 млн грн допущено порушення законодавства щодо 96% охоплених аналізом процедур закупівель.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Досліджуючи ефективність управлінських дій та рішень під час проведення державного фінансового аудиту місцевих бюджетів, авторами зроблено наступні висновки:

- перспективним рушійним механізмом усунення правопорушень при управлінні бюджетними коштами та державними активами є впровадження дієвих процедур саме системи державного фінансового аудиту;

- державний фінансовий аудит місцевого бюджету спрямований на проведення та аналізу законності та ефективності формування і виконання місцевих бюджетів; правильності ведення

бухгалтерського обліку об'єктами аудиту; достовірності фінансової та бюджетної звітності об'єктів аудиту; функціонування системи внутрішнього контролю та стану внутрішнього аудиту; стану використання майна, коштів, землі, природних ресурсів, що перебувають у комунальній власності територіальних громад, сіл, селищ, міст районів у містах, та об'єктів їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад;

- розподіл контрольних повноважень в українських реаліях такий: Державна казначейська служба України здійснює попередній і поточний контроль при казначейському обслуговуванні місцевих бюджетів, а Рахункова палата України та Державна аудиторська служба України – наступний (ретроспективний) контроль під час проведення зовнішніх аудитів;

- до механізмів проведення зовнішнього державного фінансового контролю (аудиту) на місцевому рівні відносять: аудит, який здійснює Рахункова палата України (фінансовий аудит та аудит ефективності); державний фінансовий аудит, який реалізовує Державна аудиторська служба України. В свою чергу внутрішній контроль і внутрішній аудит на місцевому рівні проводять розпорядники бюджетних коштів в особі їхніх керівників.

Список використаних джерел:

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України із змінами та доповненнями від 16.10.2012 р. №5463-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (дата звернення 20.12.2020 р.).

2. Про Рахункову палату України : Закон України із змінами та доповненнями від 02.07.2015 р. № 576-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/576-19> (дата звернення 20.12.2020 р.)

3. Положення про Державну аудиторську службу України із змінами та доповненнями : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF> (дата звернення 20.12.2020 р.).

4. Про затвердження Порядку проведення перевірок закупівель Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами і внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2013 р. № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF> (дата звернення 20.12.2020 р.).

5. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

місцевих бюджетів із змінами та доповненнями : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. №698. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-2007-%D0%BF> (дата звернення 20.12.2020 р.).

6. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/131387> (дата звернення 20.12.2020 р.).

7. Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України за 2020 рік. URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=158558> (дата звернення 20.12.2020 р.)

8. Табенська Ю. В. Державний фінансовий контроль центральних органів виконавчої влади : дис. канд. ек. наук : 08.00.08 / Київ. нац. торгов.-екон. унів. Київ, 2013. 216 с.

References:

1. *About the basic principles of the implementation of the State Financial Control in Ukraine*, Law of Ukraine of 16.10.2012 № 5463-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (Accessed 20 December 2020) (in Ukr.).

2. *On the Accounting Chamber of Ukraine*, Law of Ukraine on July 2, 2015 № 576-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/576-19> (Accessed 20.12.2020) (in Ukr.).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016). *About approval of the Regulation on the State Audit Service of Ukraine*, Resolution of 3.02.2016 №43. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF> (Accessed 20 December 2020) (in Ukr.).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013). *On approval of the Procedure for conducting inspections of procurement by the State Audit Office, its interregional territorial bodies and amendments to certain acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine*, Resolution of August 1, 2013 № 631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/631-2013-%D0%BF> (Accessed 20 December 2020) (in Ukr.).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2007). *On approval of the Procedure for conducting the State Audit Service, its interregional activity by territorial bodies of state financial audit of execution of local budgets with changes and additions*, Resolution of May 12, 2007 №698. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/698-2007-%D0%BF> (Accessed 20 December 2020) (in Ukr.).

6. Official site of the State Audit Service of Ukraine. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/131387> (Accessed 20 December 2020) (in Ukr.).

7. *Public report on the activities of the State Audit Service of Ukraine for 2020*. URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=158558> (Accessed 20 December 2020) (in Ukr.).

8. Tabenska, Y.V. (2013). *State Financial Control of Central Executive Bodies*. Abstract of PhD dissertation, Money, finance and credit. National Trade and Economics University of Kyiv, Kyiv (in Ukr.).